

Hva er en interdisiplinær doktorgradsutdanning?

Hva vil vi med doktorgradsutdanning i Norge?

Den nasjonale forskerutdannings-konferansen

18. september 2025

Annette Leis-Peters

Senter for diakoni og profesjonell praksis,

VID vitenskapelige høgskole

annette.leis-peters@vid.no



Presentasjonen baserer seg på et kapittel i boken

Supervision in Interdisciplinary Context

- Redaktører er Fredrik Saxegaard, Mia Lövheim og Geir Afdal
- Boken utgår fra erfaringer i forskerskolen RVS (Religion, verdier og samfunn)
- Kapitlet er skrevet sammen med Oddgeir Synnes og Ingunn Moser



Egen bakgrunn

- **Programkoordinator** for den tverrfaglige ph.d. utdanningen i diakoni, verdier og profesjonell praksis ved VID
- Co-leder av det **EU-finansierte forskningsnettverket COREnet** (<https://corenetcost.eu/>)
- Fra **disiplinær forskningskultur** ved Uppsala universitet til et **tverrfaglig og profesjonsorientert forskningsmiljø** ved VID
- Forsker i det **interdisiplinære forskningsprogram «The Impact of Religion»** (2008-2018) finansiert av det svenske «Vetenskapsrådet»
- Veileder for både disiplinære og interdisiplinære ph.d. prosjekter



Tverrfaglighet som forventning

- Viktig trend blant universiteter og forskningsfinansiører, “prioritering i forskningspolitikk” (League of European Research Universities 2016).
- Tilskrevet et enormt potensial for å løse komplekse globale utfordringer som klimakrisen, pandemier og sosial urettferdighet.
- Ph.d.-studenter oppfattes ofte som frontlinjeforskere og oppfordres derfor til å delta i tverrfaglig forskning.



Interdisiplinær forskning og forskerutdanning som politisk strategi

Salzburg konklusjonene 2005

Utvidelse av samordning av høyere utdanning (Bologna prosessen) til doktorgradsnivå.

I konklusjon 1 står det at ministrene

... understreker viktigheten av forskning og forskningsopplæring, samt fremme av tverrfaglighet, for å opprettholde og forbedre kvaliteten på høyere utdanning og for å styrke konkurranseevnen til europeisk høyere utdanning generelt.

<https://eua.eu/downloads/publications/salzburg%20recommendations%202005.pdf>



EU kommisjonen syv prinsipper for innovative doktorgradsutdanning, 2011

Prinsippene

- 1.) Research excellence
- 2.) Attractive institutional environment
- 3.) Interdisciplinary research options**
- 4.) Exposure to employment sector
- 5.) International networking
- 6.) Transferable skills training
- 7.) Quality assurance

(https://euraxess.ec.europa.eu/sites/default/files/policy_library/principles_for_innovative_doctoral_training.pdf)

“Doctoral training must be embedded in an open research environment and culture to ensure that any appropriate opportunities for cross-fertilisation between disciplines can foster the necessary breadth and interdisciplinary approach.”

Tverrfaglighet ...

- men hva med disiplinene?



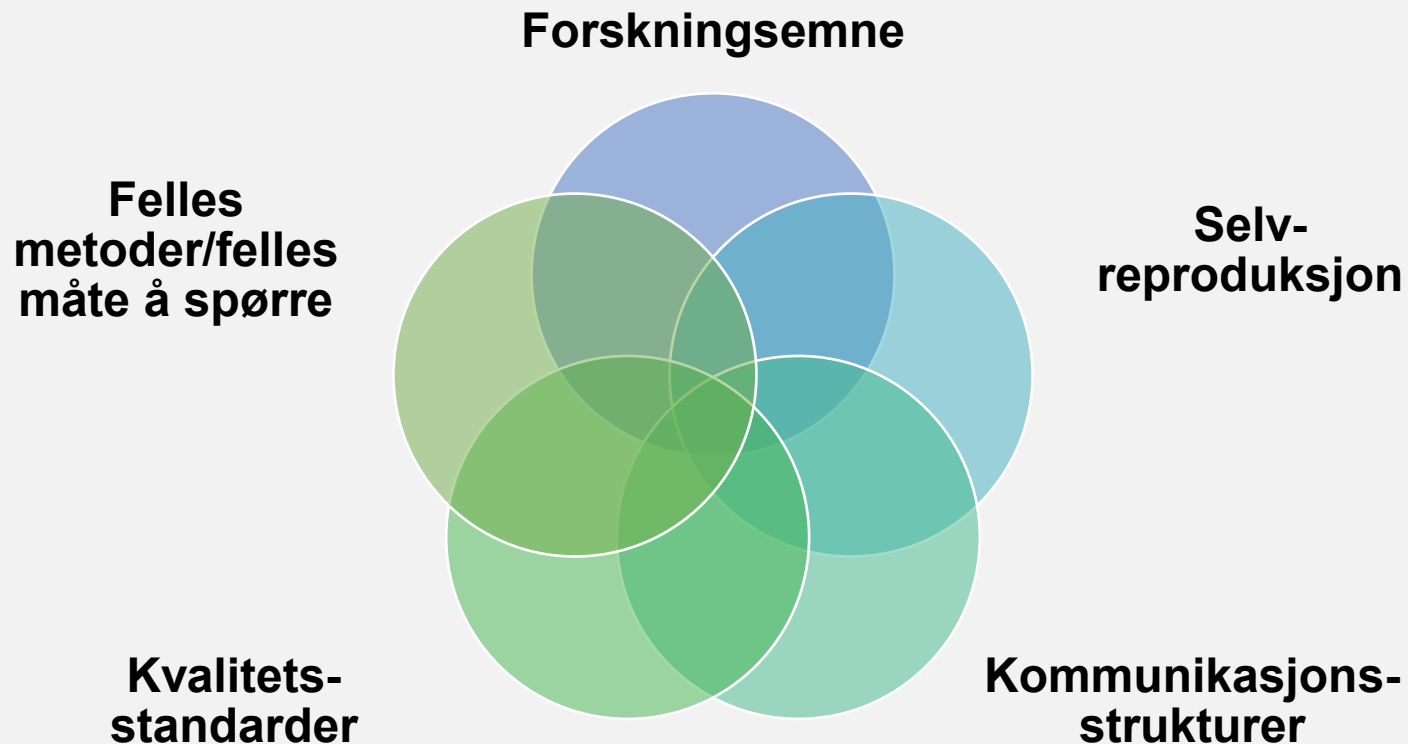
Den disiplinære organiseringen av kunnskapsutvikling

Wissenschaftsrat 2020, 7ff.

- Akademiske disipliner slik vi kjenner dem i dag, har oppstått gjennom differensieringsprosesser i løpet av 1800-tallet, knyttet til det økende behovet for spesialisert arbeidskraft i samfunnet.
- De er institusjonelle rammeverk for kunnskapsutvikling innenfor et bestemt område.
- De gir rom for kunnskapsskaping som er delvis uavhengig av sosiale forventninger.
- De fungerer også som sosiale institusjoner som kommuniserer i henhold til egne regler (publikasjoner, tidsskrifter, konferanser).

Kjennetegn for et eget område av kunnskapsskaping (eller en disiplin)

Wissenschaftsrat 2020,13



Relevante, men ikke altomfattende karakteristika er

Krishan 2009

Et spesifikt forskningstema (som for eksempel politikk, økonomi, juss)

Samlet «spesialistkunnskap» om dette forskningstema som ikke finnes i andre disipliner eller forskningsområder

Felles teoretiske tilnærminger, modeller og konsepter

Et spesialisert språk eller terminologi

Et repertoar av spesialiserte forskningsmetoder

Studieprogrammer ved høyere utdanningsinstitusjoner, men ikke alle programmer som tilbys er disipliner

Asymmetri mellom disiplinær og interdisiplinær vitenskap?

Wissenschaftsrat 2020, 11ff.



Typologi og indikatorer for interdisiplinær forskning

Huutoniemi et al. 2010 identifiserer tre grunnleggende forskjeller

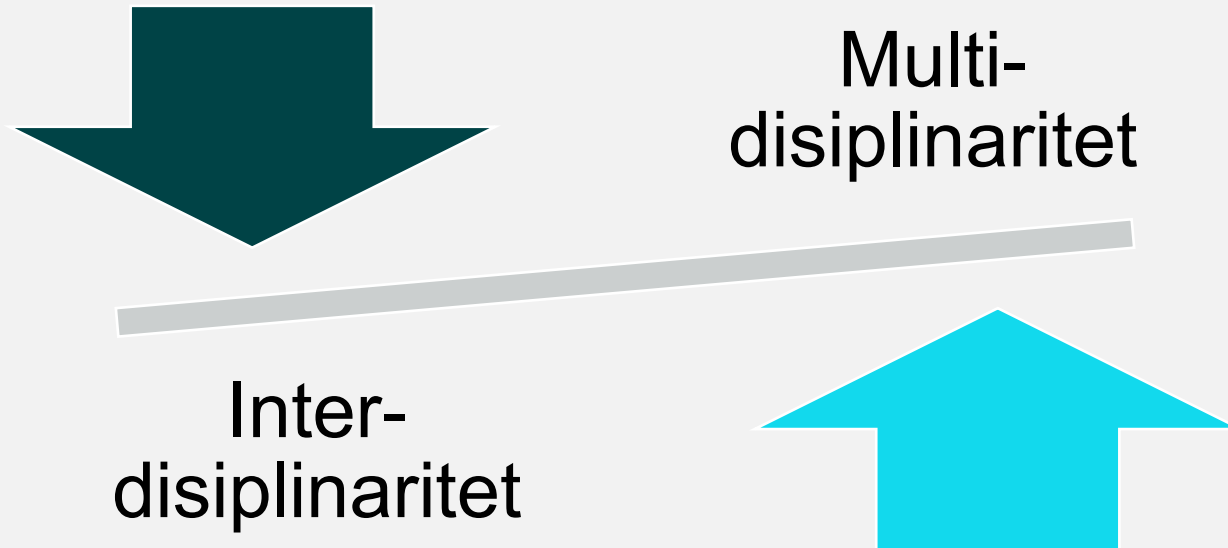
- 1. Omfang av tverrfaglighet**
- 2. Type av tverrfaglig interaksjon**
- 3. Mål med tverrfaglig forskning**

- Analyse av 250 forskningsprosjekter sendt inn til «Academy of Finland» mellom 1997 og 2000 som hevder å være tverrfaglige.
- Målet med analysen er å gi et pragmatisk, men samtidig omfattende og konseptuelt informert rammeverk for evaluering av ulike typer tverrfaglighet.

Omfang av tverrfaglighet



**Ikke all interaksjon på tvers av
disiplingrenser er tverrfaglig.**



Type interaksjon I

Multidisiplinær interaksjon kan være

Encyklopedisk

Delprosjekter fra ulike disipliner under ett felles prosjekt



Kontekstualiserende

Felles overordnet forskningsspørsmål, men ingen samarbeid mellom disiplinene i forskningen



Sammensatt

Kombinasjon av ulike disipliner i ulike faser av prosjektet

Type interaksjon II

Interdisiplinær interaksjon kan være

Empirisk

Kombinasjon av empiriske data som er samlet inn innenfor ulike disipliner



Metodisk

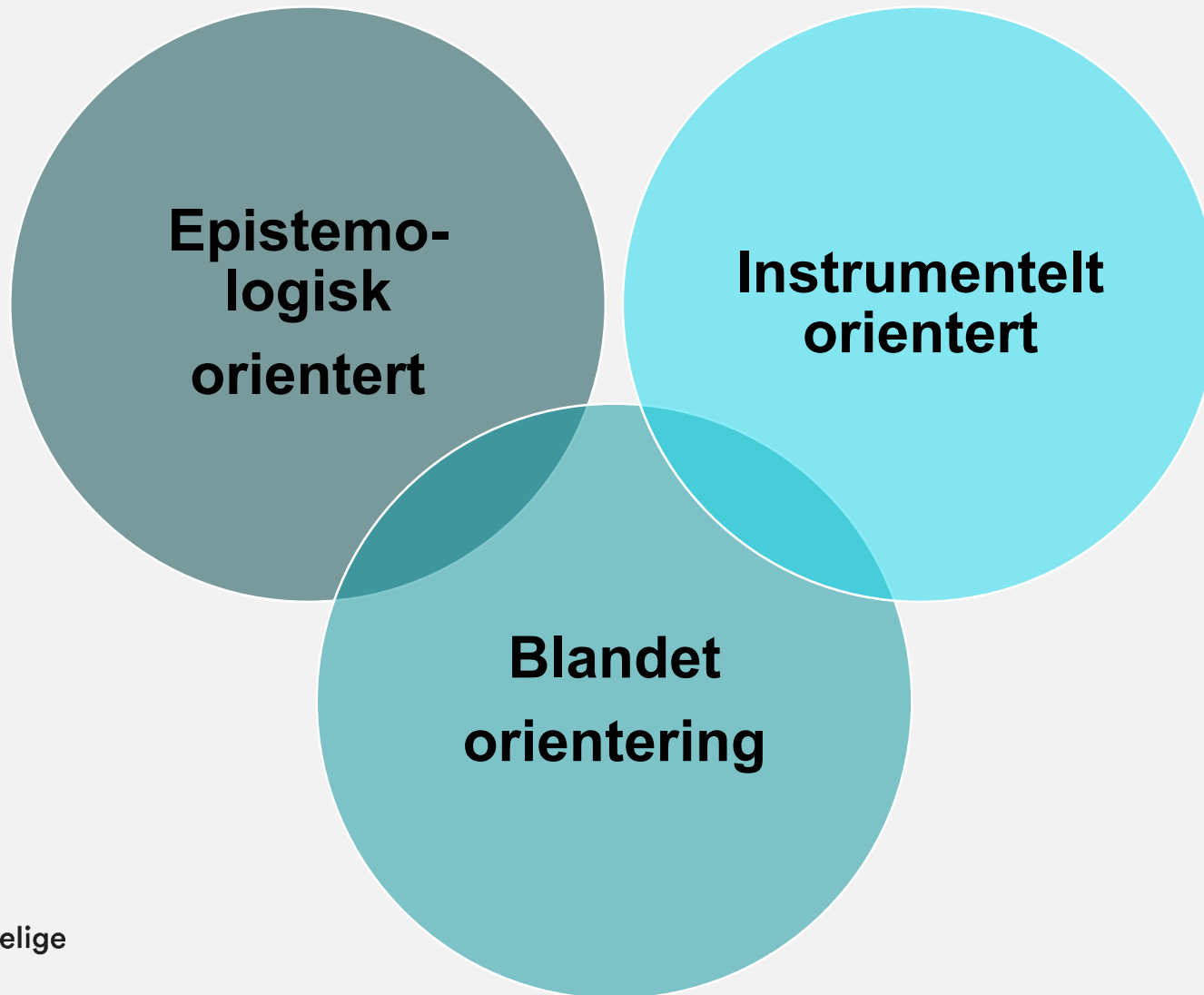
Bruk av metoder på tvers av disipliner med sikte på å utvikle nye innovative metoder



Teoretisk

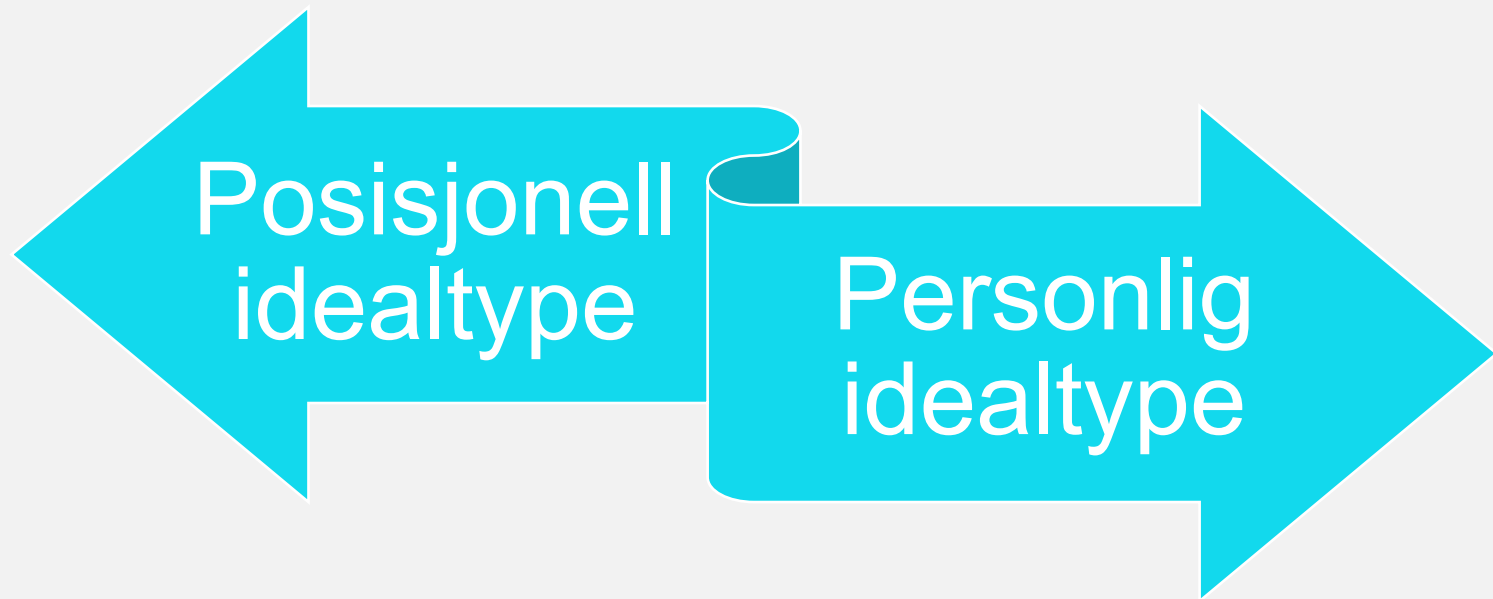
Kombinasjon av teoretiske tilnærminger og konsepter for integrert analyse av data

Mål med interdisiplinær forskning er



Forståelser av tverrfaglighet i rekruttering til forskerutdanning

(Taylor & Kiley 2025)



Oppsummering – Hva er en interdisiplinær doktorgradsutdanning?

En doktorgradsutdanning som har en pågående refleksjon rundt:

- hva tverrfaglighet betyr og hvordan den blir oppnådd i utdanningen
- hva målet med tverrfagligheten er
- relasjonen til disiplinær forskning
- hva ph.d. stipendiater trenger for å drive tverrfaglig forskning

References

- Borevi, K., Leis-Peters, A. & Lind, A.-S. (2024), Layers of Misunderstandings? Considerations about the Benefits and Challenges of Writing an Interdisciplinary Article, In: M. Middlemiss LéMon & A.-S. Lind (ed.), Doing Multidisciplinary Research on Religion. Methodological, Theoretical and Conceptual Challenges, International Studies in Religion and Society 36, Leiden: Brill, 47-59.
- Christensen, K. K. (2005), Bologna Seminar Doctoral Programmes for the European Knowledge Society, Bologna Follow-Up Group: Salzburg, <https://eua.eu/downloads/publications/salzburg%20recommendations%202005.pdf>), accessed on 21 June 2024
- European Commission (2011), Principles for Innovative Doctoral Training, Brussels: Directorate-General for Research and Innovation, https://euraxess.ec.europa.eu/sites/default/files/policy_library/principles_for_innovative_doctoral_training.pdf, accessed on 21 June 2024.
- Huuntoniemi, K., Klein, J. T., Bruun, H. & Hukkinen, J. (2010), Analyzing Interdisciplinarity. Typology and Indicators. *Research Policy* 39 (1), 79–88.
- Krishnan, A. (2009), What are Academic Disciplines? Some Observations on the Disciplinarity versus Interdisciplinarity Debate, Southampton: University of Southampton/National Centre for Research Methods.
- League of European Research Universities (LERU) (2016), Interdisciplinarity and the 21st Century Research-Intensive University, Geneva: LERU.
- Taylor, S. & Kiley, M. (2025), A Handbook for Doctoral Supervisors, Third Edition, Oxford: Routledge.
- Wissenschaftsrat (2020), Wissenschaft im Spannungsfeld von Disziplinartät und Interdisziplinartät. Positionspapier, Köln: Wissenschaftsrat.